

**Módszertani
segédanyag
diszgráfiás gyermekek
iskolai
megsegítéséhez**

**Apróné Trajer Szilvia
Kreizler Dóra**

Módszertani segédanyag diszgráfiás gyermekek iskolai megsegítéséhez

Készítette:

Apróné Trajer Szilvia *gyógypedagógus*

Kreizler Dóra *gyógypedagógus*

Csongrád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat

Szeged

2018

Borítót tervezte: Papfalvi Zsuzsa

Tartalom

1. Bevezető	4
2. Tanulási problémák megjelenési formái	4
2.1. Tanulási nehézség	4
2.2. Tanulási zavar	4
2.3. Tanulási akadályozottság	5
3. Diszgráfia – az íráskészség zavara	5
3.1. A tanuló írásproduktumában megjelenő diszgráfiára utaló tünetek.....	6
3.2. Módszertani javaslatok pedagógusoknak diszgráfiás tanulók esetében.....	7
4. Fejlesztő feladatok, játékok	8
4.1. Finommotorika fejlesztése	8
4.2. Téri tájékozódás fejlesztése.....	10
4.2.1. Saját testséma ismerete kialakítása	10
4.2.2. Az iránydifferenciálási képesség alakítása nagymozgásos feladatokon keresztül.....	10
4.2.3. Ábrázolási tevékenységekhez kötött síkbéli tájékozódás fejlesztését célzó játékok, tevékenységek	11
4.2.4. Az írásmozgás előkészítése.....	12
4.3. Fonológiai, nyelvi tudatosság fejlesztése	13
4.4. Hallási differenciálás fejlesztése	15
5. Habilitációs/rehabilitációs terápiák, módszerek.....	16
5.1. Módszerek komplexitását segítő kiegészítő terápiák	16
6. Ajánlott irodalom és kiadványok	17
7. Irodalomjegyzék	19
8. Internetes hivatkozások	20
9. Törvények, rendeletek.....	21
10. Melléklet.....	22

1. Bevezető

A Csongrád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat az EFOP-3.1.6-16-2017-00020 pályázat keretében olyan kiadványok összeállítására vállalkozott, melyek segítik a szakembereket a különleges bánásmódot igénylő gyermekek ellátásában, a pedagógiai szakszolgálati feladatok értelmezésében, és hozzájárulnak ahhoz, hogy a pedagógusok és a szülők könnyebben eligazodjanak a szolgáltatások rendszerében. A különböző témákhoz kapcsolódó feladatgyűjtemények olyan tevékenységeket tartalmaznak, melyek játékos formában, mind otthoni, mint osztálytermi környezetben erősítik a terápiás/fejlesztő munka jótékony hatásait.

2. Tanulási problémák megjelenési formái

Oktatási rendszerünk követelményei fokozott elvárásokat állítanak a tanulók elé, melyek gyakran teherként nehezednek rájuk és szüleikre. Az iskolai alulteljesítések kapcsán gyakorta használjuk a tanulási zavar, nehézség, hiányosság, elmaradott fejlődés, akadályozottság, képességzavar fogalmakat. Fontos azonban elkülöníteni ezek tüneti sokféleségét és okozati háttérét annak érdekében, hogy a fejlesztő szakemberek kialakíthassák azokat a stratégiáikat, melyekkel képesek hatékonyan felzárkóztatni a lemaradókat (Krippel, 2017).

A szakirodalom a tanulási korlátokat az alábbiak szerint osztja fel:

2.1. Tanulási nehézség

A tanulási nehézség átmeneti probléma. Többségi pedagógiai eszközökkel megszüntethető. Előidéző oka lehet a hátrányos szociális helyzet, betegség, gyakori iskolaváltás. Előfordulása a tanköteles népesség 10% - t érinti. A környezeti hatások pozitív változása, valamint a megfelelő pedagógiai segítség hatására az eredmények lassú javulására számíthatunk (Zsoldos, 2006).

2.2. Tanulási zavar

“Tanulási zavarnak, illetve specifikus tanulási zavarnak tekintjük az intelligenciaszint alapján elvárhatónál lényegesen alacsonyabb tanulási teljesítményt, amely neurológiai deficit vagy funkciózavar talaján jön létre, sajátos kognitív tünetegyüttessel. Ezek a részképességzavarok alapvetően nehezítik az iskolai tanulás során az olvasás, írás, és/vagy matematika elsajátítását. A teljesítményzavarok gyakran másodlagos neurotizációhoz vezetnek. A tanulási zavar a legkorábbi időszakban alakul ki és tünetei a felnőttkorban is fellelhetőek” (Zsoldos és Sarkadi, 1991, 4.).

Ezt a definíciót nyomatékosítja Mark Selikowitz állítása is, mely szerint a tanulási zavar olyan gyermekeknél fordul elő, akik intelligenciája átlagos vagy átlagon felüli. Ez az állapot a tanulás egy vagy több területén fordulhat elő (Selikowitz, 1997).

A tankötelesek 2-3 % - át érinti. Megelőzéseként, segítéseként alkalmazható a korai felismerés, fejlesztő foglalkozások, speciális terápiás eljárások, különböző

kompetenciájú szakemberek együttműködése, az óvodapedagógus és a tanítók számára rendszeres tanácsadás, a szülők bevonása a fejlesztésbe, a köznevelési törvény által lehetővé tett kedvezmények biztosítása (Zsoldos, 2006).

Napjainkban a tanulási zavarok alatt olyan rendellenességeket értünk, melyek megakadályozzák a gyermeket az akadémiai ismeretek és a megfelelő szociális készségek elsajátításában. Meghatározásukban konszenzuálisan három szempont érvényesül: központi idegrendszeri diszfunkció, a képesség és teljesítmény közötti jelentős különbség, valamint az egyéb területeken megfelelő kognitív képességek és az adekvát oktatás mellett a problémák váratlan jelentkezése (Mohai, 2013).

2.3. Tanulási akadályozottság

A tanulási problémák legátfogóbb formája, kialakulásában egyidejűleg több külső, illetve belső tényező játszik szerepet, és együtt jár a képességek fejlődésének zavarával. Ezek a zavarok minden esetben egyéni kombinációkat mutatnak az oki tényezők, a képességterületek, a súlyosság, az eredményes taníthatóság szempontjából (Mesterházi és mtsi, 1998).

Leggyakoribb előidéző oka lehet kisebb mértékű központi idegrendszeri sérülés, tartósan hátrányos szociális környezet miatt a neurológiai érés lelassulása, a korai segítségnyújtás elmaradása miatt megindulhat az elmaradásnak egy olyan folyamata, amelynek hatására fokozatosan növekedhet az életkori csoporthoz viszonyított iskolai teljesítmény elmaradása. A tanköteles népesség 3-6% - át érinti. A rendszeres gyógypedagógiai fejlesztés, az egyéni bánásmód a tanulók fejlődését szolgálhatja. A várható szociális nehézségek ellenére fontos a szülők együttműködése is (Zsoldos, 2006).

Összességében elmondható, hogy míg a tanulási nehézség átlagos pedagógiai módszerekkel is fejleszthető, átmeneti probléma, addig a tanulási zavar és a tanulási akadályozottság gyógypedagógiai megsegítést igényel, tartósan fennálló állapot.

3. Diszgráfia – az íráskészség zavara

Az írástanulás komplex folyamat, bonyolult neurobiológiai összerendezettséget igényel. Az írás kivitelezéséhez a hallás, a látás, a gondolkodás, a mozgáskoordináció, a finommotorikus képesség és a nyelvi képességek megfelelő fejlettségi szintje szükséges.

A hazai szakirodalom a diszgráfia elnevezést egyaránt használja az írásmozgás gyengeségéből adódó súlyos betűalakítási hibák (torz íráskép) és lassú írástempó, illetve a helyesírási és grammatikai szabályok alkalmazásának hiányosságai esetén (Csépe 2006).

Amikor az íráskép és a helyesírási szabályok alkalmazásának súlyos gyengesége együttesen jelenik meg az írásproduktumokban, az írás zavarát diszgrafiának vagy diszortografiának is nevezhetjük (Lórik, 2015a).

Az írás zavara az esetek többségében az olvasás és a nyelvfejlődés egyéb zavarai mentén figyelhető meg. Előfordulhat az is, hogy az írási és a helyesírási képesség súlyos gyengesége önmagában, megfelelő olvasási mutatók mellett jelentkezik.

A szerzett és a fejlődési helyesírászavarok három altípusra különíthetők el: mély, felszíni és fonológiai (Lőrík, 2015b).

Az írás megtanulása nem más, mint a már elsajátított hangos beszéd kommunikatív, modális tartalmát kifejező grafikus (írott) rendszerének egymáshoz illesztése, megfeleltetése. Ezen összeillesztési folyamat kapcsán jelentkező zavarokat nevezhetjük fejlődési diszgrafiának. Megelőzésében a nyelvi (ezen belül a hangtani) tudatosság fejlesztésének van különleges szerepe az iskolába lépés előtti, illetve az olvasástanulás bevezető szakaszában (Lőrík, é.n.).

A mély diszgráfia megjelenési formájára utaló jelek lehetnek ha tanuló olvasáskor vagy írásban a célszó helyett a vele jelentéstanilag hasonlót olvas/ ír. Ilyen jellegzetes hiba a fő fogalmi körön belüli tévesztés pl. jár helyett sétál, körte helyett alma.

A fonológiai diszgrafiára gondolunk akkor amikor a tanulók az ismert és a valódi szavakat jól írják le, de az álszavak/ismeretlen szavak lejegyzésében hibáznak. Ennek oka, hogy olvasási lexikonjukból nem tudják előhívni azokat pl. pertonocs, doránsa. Problémát jelent a tanuló számára az olvasáskor a betűk hangokhoz, írásban pedig a hangok betűkhöz rendelése.

Írásban a kiejtéstől eltérő, azaz a szabálytalan alakú szavak esetében az adott életkor (kognitív és nyelvi fejlettség) és az aktuális osztályfok követelményének elvárásához képest emelkedetten, gyakran, hibásan lejegyzett szavak felszíni diszgrafiára utalnak.

A tünetek sokfélesége és kombinációja egyedi élethelyzetekből sokféle okságból adódhatnak, gyakorta keverten fordulnak elő és ebből adódóan a differenciált diagnózis meghozatala is igen nehéz, de megállapítható az, hogy az átlagosan írókhoz képest az írott nyelv zavarát mutató tanulók produktumaiban jelentős mértékű elmaradások, zavarok mutatkoznak.

Hazánkban „széles körben alkalmazzák a BNO-10 és a DSM-IV nem pedagógiai (nem logopédiai) diagnosztikai kritériumait. Ezek szerint a fejlődési diszlexia és diszgráfia (az olvasás, helyesírás specifikus fejlődési zavara) az életkor és osztályfok átlagától eltérő, az átlagos intelligencia alapján nem várható, a szokásos tanítási módszerek és szocio-ökonomiai helyzet ellenére létrejövő alulteljesítés” (Lőrík, é.n.).

3.1. A tanuló írásproduktumában megjelenő diszgrafiára utaló tünetek

A grafomotoros gyengeségből adódó tünetek

A helytelen ceruzatartás, ceruzakezelés és kézdominancia zavarok negatív hatással vannak az írástempó alakulására, mely ebből adódóan lehet lassú, gyors, kapkodó. Az írásképp különböző módon történő megváltozása figyelhető meg a torz

betűalakításokban, a nem megfelelő betűkapcsolásokban, a nehezen olvasható írásképből, a nem megfelelő zónadifferenciálásban.

A téri tájékozódás gyengeségéből adódó tünetek jelei lehetnek, amikor a tanuló nem képes a vonalközbe helyezésre, vagy nem pontos a zónadifferenciálása, nem érzékeli a sorváltás szükségességét, nem méri fel, hogy egy szó/mondat lejegyzésére mekkora helyre van szüksége. Az írás megkezdésekor nem figyel a balról-jobbra haladó irány tartására, gyakorta középen vagy fordítottan (jobbról) indítja a sort. Gyakran megfigyelhető, hogy egy-egy betű lejegyzését fordítottan ejtik meg pl.: b/d, de előfordulhatnak akár fordított betűalakítással vagy fordított betűsorrenddel (tükörírással) leírt szavak/mondatok is.

(32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet 2012)

A fonológiai, nyelvi zavar mentén jelentkező tünetek a nyelvelsajátítási folyamat elégtelen fejlődése kapcsán alakulnak ki, ekkor leginkább, a nyelvhasználatban megjelenő nyelvtani, helyesírási, mondatszerkesztési hibák lehetnek az árulkodó jelek. A hangtani, morfológiaiszintaktikai, lexikaitudatosság terén lévő elmaradások/gyengeségek leginkább a betűcserékben (szubsztitúciókban), kihagyásokban (elíziókban), permutációkban (vagy metatézis; a betűsorrend felcserélésekben), addíciókban (betoldásokban, hozzáadásokban) nyilvánulnak meg.

Hallási differenciálásból az észlelési folyamatok terén lévő egyenetlenségekből is adódhatnak betűcserék, betűkihagyások, időtartam-jelölés hibák (a magánhangzók és a mássalhangzók esetében) egyaránt másolási és a tollbamondás utáni írás során is (Lörík, é.n.).

A tanulási zavar első jeleit már óvodáskorban megfigyelhetjük. Ezek figyelmeztető tünetek, melyeket komolyan kell venni. Ilyen árulkodó jel lehet: a késve indult mozgásfejlődés, rendezetlen, bizonytalan mozgás - egyensúly, téri orientációs és testséma problémák, kialakulatlan oldaliság, figyelmetlenség, ami egy belső rendezetlenségből, az egymásutánosság felfogásának nehézségéből fakad, rossz ceruzafogás, finommozgási nehézségek, elmaradott rajzszint, kusza rajzok, a rajzolás elutasítása, megkésett beszédfejlődés, artikulációs problémák, beszédhibák, ritmusérzék zavara, nem szereti a memória, puzzle játékokat. A kudarcélmények miatt a gyermeket szorongóvá, visszahúzódóvá, de agresszívvá is tehetik a későbbiek folyamán.

3.2. Módszertani javaslatok pedagógusoknak diszgráfiás tanulók esetében

- Az írászavarral küzdő tanulók eszközfogása görcsös, esetenként szabálytalan. Hosszabb terjedelmű írásművek készítésekor biztosítsunk számukra pihenési lehetőséget, iktassunk közbe kéz- és ujjtornát.
- Amennyiben a diszgráfiás tanuló írásképe nehezen olvasható, tegyük lehetővé számára, hogy számítógépen készítse el feladatát. Ha ez eszköz híján nem megvalósítható, feladatai értelmezéséhez szóbeli kiegészítés lehetőségét biztosítsuk.

- A diszgráfiás tanulók írásbeli kifejezőképessége alacsonyabb szintű lehet, a fogalmazások elkészítése ezért rendkívüli erőfeszítést igényel tőlük. Legyünk tekintettel erre a problémára a fogalmazások értékelése során.
- A leírandókat szóban fogalmaztassuk meg velük, aztán azonnal írassuk is le.
- Helyesírási készségeik kialakítására szánjunk több időt.
- A helyesírási hibákat azonnal javíttassuk.
- A tanuló maga vegye észre, hogy hibát vétett, és maga is javítsa ki.
- Mindig mondassuk el a vonatkozó helyesírási szabályt (Kulcsár, 2016).

4. Fejlesztő feladatok, játékok

A tanulási képességeket meghatározó szenzomotoros képességek a testséma, finommozgás, térbeli - időbeli tájékozódás, tér - irány észlelés, egyensúlyérzék. Ezen funkciók, képességek legnagyobb mérvű fejlődése óvodáskorra esik, ezért fejlesztésük is ebben az életszakaszban a legcélszerűbb. Normál fejlődés esetén hat éves korig kialakul az említett funkciók egyensúlya, működésük összerendezettsége és integrációja. A gyerekek ekkor válnak képessé az írás, olvasás, számolás elsajátítására. Az írás, olvasás összetett, több készség, képesség együttes működését kívánja. Az iskolai problémák jelentős része óvodás korban megelőzhető, speciális fejlesztő -, nevelőmunkával (Barabás, 2009).

4.1. Finommotorika fejlesztése

A kéz és az ujjak finom mozgásának fejlesztését több képességterült összehangolt munkáján keresztül valósíthatjuk meg. Meghatározó jelentőségű a kéz izomerejének szabályzó funkciója, a vizuális észlelés, tapintás, mozgás, koordinációs készség és a téri tájékozódás.

A kéz finommotoros mozgásának fejlesztése a hétköznapi életben is használt eszközökön keresztül a szülők is könnyedén kivitelezhetik. A tevékenységekhez néhány ötlet:

- gyurmázás – alakformálás; színezés, festés ujjal és különböző eszközökkel (háztartásban fellelhető anyagok pl.: parafadugó, kupakok, ecset, szivacs, termések); tépés, vágás, gyűrítés, fűzés;
 - konstrukciós játékok (kocka, lego, puzzle);
 - vonalvezetési játékok (labirintus játék); rajzolás homokba; vonalfolytatás, vonalkövetés, pontösszekötés, átírás;
 - csippentés; szemeztetés – válogatás (szín, forma, anyag, nagyság szerint);
 - formatáblákon való fűzés, cipőfűzés; gombolás, fésülködés, fonal feltekerése gombolyagra;
 - ábrázolási tevékenység (rajzolás másolással vagy szabadon, aszfaltra krétával, zsírpapírra);
 - varrással öltő mozdulatok végzése;
-

- különböző formájú, méretű és töltetű babzsákokkal való manipuláció, játék, mozgásutánnás;
- különböző méretű, felületű, anyagminőségű játékok letapogatása zsákbamacska játé során. A zsákban összegyűjtött (eltakart) tárgyakat a gyermek kizárólag a tapintás útján próbálja felismerni, megnevezni, a tulajdonságait elmondani. A játék ugyancsak komplex fejlesztő hatású, hiszen az észlelési, érzékelési, motorikus, a beszéd és kognitív funkciókat mozgósítja. Ezt a játékot játszhatjuk egyéb alternatívákban pl.: kendővel eltakarva, stb. (Miskolcziné, 2010).

- ritmusos versekkel, mondókákkal egybekötött ujj- és kézjátékok:

Mutogatók:

Ujjaimat mutogatom,
közben vígan mondogatom:
(az ujjak mozgatása)
kifordítom
(kézfej kifelé mozgatása)
befordítom
(kézfej befelé fordítása)
fölfordítom
(kézfej fölfordítása)
lefordítom
(kézfej lefelé fordítása)
zongorázok, furulyázok,
(az ujjak mozgatása)
erősebb lett a kezem, a tornát befejezem.
(kéz ökölbe szorítása)

Nyitogatók:

Hüvelykujjam almafa,
mutatóujjam megrázta,
középső ujjam összeszedte,
gyűrűs ujjam hazavitte,
a kisujjam mind megette,
megfájdult a hasa tőle.
(az ujjak nyitogatása)

Ujjtornáztatások:

Esik az eső,
(ujjak szapora mozgatása)
kopog a jég, dörög az ég,
(asztalon kopogás, dühörgés)

villámlik, lecsap,
(felemeljük majd az asztalra csapjuk a kezeket)
 kisüt a nap.
(széttárjuk a kezeket)

(Varázsbetű hírlevelek, 2008)

4.2. Téri tájékozódás fejlesztése

A gyermek térben való tájékozódásának fejlesztését mindig a saját test megismerésével kezdjük, a gyermek saját teste fog viszonyítási pontot jelenteni a térbeli helyzetek tudatosításában.

4.2.1. Saját testséma ismerete kialakítása

A fő- és résztestrészek, funkciójuk, saját test elhelyezése térben, tájékozódás a saját testen szépen kialakíthatók iránymozgásos mondókázással kísérve.

<i>pl.: "Cini-cini muzsika,</i>	(hegedülés utánzása)
<i>Táncol a kis Zsuzsika.</i>	(törzsfordítás jobbra-balra)
<i>Jobbra dűl meg balra dűl,</i>	(törzshajlítás jobbra-balra)
<i>Tücsök koma hegedül."</i>	(hegedülés utánzása)

Lehetőség szerint nagyméretű tükör előtt is próbáljuk ki a mozgássorokat, ezzel is elmélyítve a testtudatot, testkép ismeretet és a harmonikus mozgásra való igényt.

4.2.2. Az iránydifferenciálási képesség alakítása nagymozgásos feladatokon keresztül

A térérzékelését a mozgás, a sebesség és az irányok érzékelésének együttes élménye adja meg. Az érzékelési folyamat taktilis, kinesztetikus, vesztibuláris, vizuális inger együttesen keresztül szintetizálódik és alakítja a gyermek mozgássémáit. A mozgás- és iránydifferenciálási képességek fejlesztése során szempont az alapmozgások helyes kialakítása, ezt követően változatos játékos feladatokkal élményszerűen tudjuk megvalósítani a célterület fejlesztését.

- A relációs szókincs ismeretének bővítésével: mellé, mögé, közé, elé fogalmakat is használjuk. pl.: Tedd a kezedet az asztalra! Tedd a kezedet az asztal alá! stb. A feladatok végzése során rákérdezünk, hogy „Hol van most a kezed?” – várva a megfelelő választ; ezzel is ellenőrizve, hogy a gyermek analizálta - e a kért viszonyzót. Ha szükséges javítjuk.
- Egyszerű, bárhol kivitelezhető játék a föld, víz, levegő játék. A játék lényege, hogy a gyermek egyenesen állnak, ha a föld szót hallják; kezüket felemelik a fejük fölé, ha a levegő szót; leguggolnak ha a vizet. Ez már a zónadifferenciálás elősegítését célzó mozdulatsor. E játékot természetesen tovább lehet gondolni a gyermek ismereteinek tükrében. A „föld, víz, levegő” szó, helyettesíthető állatnevekkel, járművekkel, természeti jelenségekkel, stb.

ekkor már elvontabb síkon folyik a játék. Versengő játékként is alkalmazhatjuk, aki téveszt az kiesik az adott körből.

- Szabályokhoz kötöten irányváltások, a tempó váltások és a koordinációs, egyensúlyfeladatok is beékelhetők a gyakorlásba. pl.: alapmozgás a járás, sípszót követve: indián szökdelésbe váltás, akadálypályán való haladás, labdapattogatás, padon/billenőpallón járás, vonal/kötél mentén haladás, stb. alkalmazható, mozgás végrehajtása tornaszere használatával.
- Mozgások színesítésére állatok mozgásának utánzása (csúszás, kúszás, mászás, futás, ugrálás) pókjárás/ rákjárás, páros illetve egylábos ugrálás, törpejárás, óriáslépések, tyúklépés.
- Gyakoroljuk a testtengely körüli a keresztezett mozgássorokat labda, egyéb eszköz átadásával, átvezetésével.
- Csuklóra kötött szalag egy viszonyítási pont (segítség) a gyermek számára, ennek mentén alkossunk feladatsorokat pl.: a szalagos jobb kézzel labda gurítása, pattogatása, eldobása, elkapása. Zsámoly megkerülése jobbra kis ívben, visszafutás a kiindulási ponthoz. Váltó futás esetén szalagos kéz megérintése, stb.
- Két különböző színnel megkülönböztetünk jobb és bal kezet és lábat ábrázoló applikációkat, melyeket a padlón helyezünk el, ezeken kell a gyermeknek végig haladnia (Németh- S. Pintye,1995).
- Szinkron gyakorlatok pl.: párosfutás kezek/lábak összekötözésével (Karlócai, 2005).
- Párosítási feladatok pl.: bal és jobb párok alkotása kesztyűkkel, cipőkkel, stb.)

<http://ujkep.net/01e02ad5-5622-1633-ff07-cdd66de85cc4>

4.2.3. Ábrázolási tevékenységekhez kötött síkbéli tájékozódás fejlesztését célzó játékok, tevékenységek

Azok a gyerekek, akiknek grafomotoros képességeik gyengék kevésbé szeretnek bevonódni az ábrázolási feladatokba. Nagyon fontos, hogy a képességeik fejlesztése során ne legyenek fokozott elvárásaink az ábrázolási technikák kidolgozottságát tekintve. Kövessük a fokozatosság elvét, mert az nagy valószínűséggel az idegrendszer érésfolyamataival mutat párhuzamot.

- A tér megismerése kapcsán először a homokban való rajzolást botokkal, pálcikákkal nagy kiterjedésű téren kezdjük meg. Ezt felválthatják a nagyméretű /vastag/ jól megfogható aszfaltkréták is.
- A vízszintes síkba való ábrázolás először pl.: falra, táblára rajzolás krétával, festés nagyméretű ecsettel történjen.
- A felület és az eszközhasználat mindig a nagy méretettől haladjon a kicsi méret felé.

- Majd az asztalon és a padon elhelyezett rajzlapokra nagyméretű séma-ábrázolások módszert alkalmazva kezdjük meg a rajzolás/írás előkészítését. Ezt követően térhetünk át a füzetekben való tevékenykedésre.
- Minden ábrázolási tevékenység előtt végezzünk finommotorikát bemelegítő gyakorlatokat, pl.: mutogatókat, nyitogatókat, ujjtornáztatásokat.
- Biztosítsunk a feladat sikerét elősegítő témával kapcsolatos fogalmi ráhangolódást pl.: történet mesélésével, vagy az írásos feladat előkészítésével (Miskolcziné, 2010).

4.2.4. Az írásmozgás előkészítése

„Az ujjmozgás-koordináció a domináns kézírásnál használt három ujjának működését nevezi meg. A kéz finommozgásának koordinálásra a karok, a testtartás, a szem-kéz megfelelő távolságára is szükség van” (Miskolcziné, 2010. 25. o.).

balkezes ceruzatartás

jobbkezes ceruzatartás

3. ábra A három ujjas helyes ceruzafogás megismerése
(Miskolcziné, 2010)

E feladattípusokra számtalan feladatlap beszerezhető a könyvesboltokban, a teljesség igénye nélkül néhány fő területet célzó minta:

- Keresd a párját! Munkalapon azonos ábra/ betű/ szám megkeresése vagy jelölése vonallal való összekötéssel/ színezéssel/ bekarikázással.
- Formaállandóság felismertetése különböző elrendezésekben/ elforgatásokban. Eltérő méretű, de ugyan olyan alakzatok keresése (ábrák, számok, betűkre készített feladatokban).
- Rész - egész viszony felismerésének fejlesztése: Egészíts ki a képet!
- Azonosság, különbség, eltérés észrevétele, hiányosság felismertetése képi illusztrációk alkalmazásával. A tanuló feladata jelölni az észrevételeit.

- Gestalt- látás kialakulását gyakorló képek nézegetése (Babos-könyv, elbújtatott forma felismerése, kiszínezése).
- Tükörkép készítése.
- Szeriális sorozatok alkotása íráselemekkel (Miskolcziné, 2010).

A gyermek otthoni környezetében legyen kialakítva olyan tér melyben a tanuláshoz megfelelő feltételek rendelkezésére állnak. A lakás vagy szoba saját szeglete, íróasztal, szék, megfelelő megvilágítás, eszközök melyekkel az ábrázolási tevékenységet, az írást meg tudja valósítani. Fontos, hogy a gyermek e tevékenységét aktív napszakban, időben mindig azonos időszakban végezze. Környezetében legyen támogató személy, aki vele foglalkozik, kérdésre válaszol, nehézségei kapcsán átsegíti.

A betűk íratását az ékezet nélküli kis magánhangzók íratásával kezdjük, majd rátérünk az ékezettel ellátott betűk gyakorlására is, amit a nagybetűs formátummal egészítünk ki. Mindaddig gyakoroltassuk ezeket, míg teljes biztonsággal képes a tanuló a fonéma-graféma pontos előhívására/lejegyzésére. A mássalhangzókat fokozatosan vezessük be (b,f,h,k,l,m,p,r,t,v) először a leggyakoribbakat. Az írásgyakorlatok ideje 5-10 perces időintervallumban optimális, először egy-két, majd három szótagú szószerkezeteket írássunk/másoltassunk. Terjesszük ki az írásgyakorlatot minden betűtípusra a kellő gyakorlásra fordított idő mellett. Majd ezt követően emeljük a terjedelmet mondatok, rövid szövegek (5-10 sor) lejegyzéséig (Miskolcziné, 2010).

4.3. Fonológiai, nyelvi tudatosság fejlesztése

A fonológiai tudatosság fejlesztése során az a cél, hogy segítsük a gyermeket/tanulót a szavak belső szerkezetéhez való hozzáférés, a szavak eltérő méretű egységeire történő bontási képességének eléréséhez. Mindezt a beszédhangokkal, a szótagokkal kapcsolatos szándékos tevékenységeken keresztül végezhetjük el. Emeljük ki, különítsünk el, helyettesítsünk szótagokat, hangokat a hangsorból. Végezzünk nyelvi asszociációs feladatokat pl.: változtassuk meg a hangok sorrendjét, egymásutánját rendezzük újra, különálló hangokból szavakat hozunk létre. Majd, ha ezt az alapvető nyelvi tudatossági szintét elértük, lépünk tovább szavakkal és mondatokkal történő manipulációkra, feladatokra (Lőrík, 2006).

Íme néhány példa a fentiekben leírt feladatokhoz:

- Szókezdő hang leválasztása. Mondd ki milyen hangot hallasz a szó elején.
- Szóvégi hang leválasztás: Mondd ki milyen hangot hallasz a szó végén!
- Rímfelismerés: Rímel-e a következő két szó? fal – dal ; kép – gép; hús – rúzs
Ha tudsz mondj te is ilyen rímeket.....
- Melyik szó nem rímel a többivel (melyik nem illik a sorba)? fő, bő, szó, lő, fű
- Rímkeresés: Mi rímel azzal, hogy nyár, sár, tál, fül, dal?

- Hogy mondjuk helyesen? Grammatikailag hibásan ragozott szavakat, mondatokat kell a tanulónak felismerni / javítani szóban és írásban adott példák alapján.pl: Kulcsval zártam be az ajtót! Helyes ez? Hogy helyes? Mondd el helyesen!
- Szókereső játék: A játék játszható szókezdő betűk, szótagok megadásával, de akár főfogalom alá rendezéssel, szinonimák keresésével, stb.
- Milyen hangokból áll az adott szó? pl. :alma a-l-m-a.
- Bontsuk a szót hangokara! Mondjuk el robot nyelven (Lőrík, é.n.).

- Találd ki a mondóka végét:

Volt egyszer egy dinnyeföld,
dinnyeföldön dinnye nőtt.
Egy sem piros, egy sem zöld,
csupa sárga volt a..... (föld)!

Esik eső, jaj-jaj-jaj,
Mindjárt itt a zivatar!
Tüzes villám cikázik,
Aki nem fut, (megázik)!

- Fejezd be a mondatot! A témákat, kulcsfogalmakat a gyerekeke papírlapra írhatják, majd mindenki húz egyet és azzal a szóval alkotja meg a saját befejezetlen mondatát. Egy tanuló adott témával kapcsolatban mond egy mondatot, de nem fejezi be. A soron következőnek úgy kell befejezni, hogy a mondat értelme megmaradjon.
- Mesélj a képről! Több kép közül véletlenszerűen kihúznak a gyerekek egyet, arról elmondják, amit tudnak. Nehezebb a feladat, ha nem mondhatják meg képen látható tárgy, esemény, szereplő, stb. pontos nevét, megnevezését, hanem a hallgatóságnak körülírásokkal kell bemutatni amit a képen látnak. pl.. A képen lévő húséges barátomnak selymes bundája olyan színű, mint az őszi falevél,..... Kit/mit mutat be a tanuló?
- Mondókák, énekek, versek tanulása.
- Tegyük ki a megfelelő betűkártyát a kép alá. Írjuk le a füzetünkbe.
- Tapsolj annyit, ahány hangból áll a szó? fa – 2 taps, repülőgép – 9 taps.
- Mondd ki és szótagold szavakat! pl.: ki-ta-lál-tad; ké-pes; szí-ve-sen.
- Tagold szavakra, majd szótagokra! Szótagold a mondatot! A mondatot teljes egészében egyben írjuk le, a tanuló feladat szavakra, majd szótagokra bontás.
- Szó a szóban: Találj ki olyan szavakat, amelyek belsejében értelmes kisebb szavak fedezhetők fel. Aki többet talál, pontot kap.
- Keress olyan szavakat, ami a kezdő mássalhangzó nélkül is értelmes szavak maradnak.

- Szavakból mondatalkotás: A mondatokat szókérttyákra írunk fel, összekeverjük azokat. A tanulók feladata, hogy értelmes mondatokat alkossanak a szavakból. Majd a helyes mondatot a évégén leírják.
- Hibakeresés szóban, mondatban: a szavakban/mondatokban elrejtünk hibásan leírt szavakat pl. hosszú/rövid magán és mássalhangzókat vagy ly/j jelöléseket. A tanuló feladata a hiba kiszűrése, színes ceruzával történő jelölése. A helyes válasz felírása a táblára. Gyorsaság és teljesítmény alapján jár a pont, aki a leg többet találja az győz a játéokban (Meixner, 2017).
- Fehér, fekete, igen, nem játék. - Egy személyt kiküldenek a többiek megállapodnak egy szóban (személy, tárgy, fogalom stb.). A behívott személy a játékosok mindegyikéhez tetszés szerinti kérdéseket tesz fel, amire bármit lehet válaszolni, csak a "fekete, fehér, igen, nem" szavakat nem szabad kimondani. Az ügyes kérdező a célszerűen feltett kérdésekkel nemcsak a feltett szót igyekszik kitalálni, hanem arra is törekszik, hogy a játékosokat a tiltott négy szó kimondására beugrassa. Aki ugyanis a neki feltett kérdésre adott válaszában kiejti e szavak egyikét, szerepet cserél a kérdezővel és kimegy (Karlócai, 2005).

4.4. Hallási differenciálás fejlesztése

A helyesírás és olvas megtanulását a nyelvi készségek fejlesztésével tudjuk támogatni. A szókincs, mondatalkotási és fogalomalkotás készségek mellett nagyon fontos a tiszta beszéd és a helyes artikuláció kialakítása. A gyermeket/tanulót segíthetjük auditív észlelést fejlesztő gyakorlatokkal ilyenek pl.: a hangdifferenciálást, az irányhallást, a hangerősség és hangminőség észlelését, a ritmusérzéket fejlesztő gyakorlatok. Az alábbi feladattípusok ebben segítségünkre lehetnek:

- Nagyon fontos feladat a gyermekkel való sok beszélgetés. Beszéljük át a korábban átélt dolgokat és a még előttünk állókat is. A kommunikáció közvetlenebbé teszi a gyereket és a későbbiekben is bizalommal fordul majd felénk.
- Mese olvasása, ami a nyelvi fejlesztés mellett gyarapítja a gyermek fantáziáját, kreativitását és szókincsét. Nagyobb gyerekeket bevonhatjuk egy közös mesélésbe, ahol együtt találjuk ki a történetet, amit eljátszhatunk vagy lerajzolhatunk.
- Egy mese képeit összekeverve ki kell találni, hogy milyen sorrendben következnek egymás után. Kezdjük el a történetet és gyerekek folytassák.
- Ki vagyok én? – képzeljük el, hogy hercegnők vagyunk vagy pillangók, illatos virágok és meséljük magunkról, hogy mivel telnek napjaink, hogy élünk – ki kell találni, hogy ki lehetek.
- A természet hangjainak megfigyelése. Séta közben figyeljük meg az állathangokat, emberi hangokat. Később idézzük fel és próbáljuk utánózni.
- Mesterséges hangok vizsgálása. Milyen hangja van a járműveknek, telefonnak, csengőnek, porszívónak. Becsukott szemmel találjuk ki milyen háztartási eszköz hangját halljuk.

- Főfogalom alapján gyűjtsünk szavakat. Adott hanggal keressünk szavakat.
- Szólánc: a szó utolsó hangjával kezdődő szót kell a következő gyermeknek mondania.
- Barchoba: Gondoljunk valamire és kérdések segítségével ki kell találni mire is gondoltunk.
- Szájról olvasás. Artikuláltan, némán mondjuk ki először rövidebb, könnyebb, majd hosszabb és nehezebb szavakat.
- Fülbesúgva kell továbbadni az üzenetet. Figyeljük meg, hogy megváltozik az eredeti üzenet a sor végére.

<http://veszprem.imami.hu/iskola-ovikezdes/keszitsuk-ovisunkat-jatekosan-az-iskolara-nyelvi-fejlesztes-hallasi-differencialas>

5. Habilitációs/rehabilitációs terápiák, módszerek

„Tekintettel arra, hogy a fejlődési diszlexia és diszgráfia az írott nyelv elsajátításának zavara, a beszéd és nyelv zavarainak pedig a logopédus a kompetens szakembere, a terápia megtervezésében és végrehajtásában a logopédusnak van kitüntetett szerepe, de csak a rokon szakterületek képviselőivel együttműködve lehet munkája eredményes.

A jó (helyes) diagnózis, vagyis a zavar mibenlétének sokoldalú feltárása és azonosítása, az ennek megfelelően kialakított terápiás terv elengedhetetlen feltétele a — gyakran nem egyenes vonalon haladó — terápiáseredményességnek, (Lőrík, é.n.).

5.1. Módszerek komplexitását segítő kiegészítő terápiák

Alapozó terápia - <http://www.okositotorna.hu/terapiak/alapozo-terapia>

Ayres terápia – <http://www.okositotorna.hu/terapiak/ayres-terapia>

TSMST módszer - <http://www.okositotorna.hu/terapiak/tsmt>

Sindelar program - <http://www.okositotorna.hu/reszkepessegterapiak/sindelar-modszer>

Tükörtábla terápia - <http://www.tukortabla.hu>

6. Ajánlott irodalom és kiadványok

Adamikné Jászó Anna (2008): Anyanyelvi nevelés az ábécétől az érettségiig, Trezor Kiadó, Budapest.

B. Méhes Vera (1990): Nagybetűről kisbetűre, Zrínyi Nyomda Kiadója, Budapest.

Bakné Egyed Katalin (2017): Így előzd meg a tanulási zavarokat! – Óvodai játékgyűjtemény a kognitív készségek fejlesztéséhez, Raabe Kiadó.

Csukásné Bernáth Krisztina: Becsengő j vagy ly? Helyesírás gyakorló munkafüzet 2-4 osztály, Cahs Könyvkiadó.

Dibácsi Enikő: Alternatív tanulásmódszertani gyakorlatok, 29. pdf.
<http://files.nevtan18.veresweb.com/200000489-55766566f9/29.pdf>

Dr. Szabóné Zavaczki Andrea- Zavaczki Gabriella (2016): Írni tanulok vonalak Foglalkoztató munkafüzet középső csoportosoknak, TKK.

Dr. Szabóné Zavaczki Andrea- Zavaczki Gabriella (2016): Játszva tanulok Betűelemek, jelek Foglalkoztató munkafüzet 5-7 éveseknek, Elektra Könyvkiadó Kft.

Fazekasné Fenyvesi Margit (2000): A beszédhanghallás fejlesztése 4-8 éves életkorban. Módszertani segédanyag óvónőknek és tanítóknak, Új Pedagógiai Szemle 2000 július-augusztus, <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00040/2000-07-km-Fazekasne-Beszedhanghallas.html>

Fehérné Kovács Zsuzsa-Mácsainé Hajós Katalin-Szebenyiné Nagy Éva (2006): Együtt lenni jó, Logopédiai Kiadó, Budapest.

http://meixner-egymi.ucoz.hu/fonologiai_tudatossag.pdf

<http://www.otthonifejlesztas.hu/>

<https://www.ofi.hu/tanulasi-zavarok-terapiaja>

Kárpáti Tamásné – Tasnádyné Pap Zsuzsanna – Vajda Sándorné (2018) Betűtől betűre, Krónika Nova Kiadó.

Kata János (2012) : Tanulástechnika, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Mérnöktovábbképző Intézet Typotex Kiadó,
<https://docplayer.hu/5431380-Kata-janos-tanulastechnika.html>

Kőpatakiné Mészáros Mária (2004): A tanulás tanulása, Új Pedagógiai Szemle február, <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00079/2004-02-be-Kopatakin-Kozben.html>

Logico – Nyelvi képességfejlesztő

Meixner Ildikó (2017): Játékház Feladatlapok I-II.,9. kiadás, Eszterházy Károly Egyetem Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó Zrt.)

Meixner Ildikó (1993): Játékház Képes olvasókönyv 1. Eszterházy Károly Egyetem Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó Zrt.)

Miskolcziné Radics Katalin (2010): Az írásmozgás koordináció fejlesztése 4-8 éves életkorban. Módszertani segédanyag óvodapedagógusoknak és tanítóknak; Mozaik Kiadó, Szeged.

Montágh Imre (1987, 2007): Mondd ki szépen; Holnap Kiadó, Budapest.

Németh Erzsébet-S. Pintye Mária (1995): Mozdul a szó....., Logopédiai kiadó Gmk., Budapest.

Prof. Dr. Giselher Guttman: Tanulunk tanulni, www.tanuljhatekonyan.hu

Rosta Katalin: Színezd ki... és rajzolj te is Íráskészséget fejlesztő feladatlap-gyűjtemény 4-7 éves gyerekeknek, Göncöl Kiadó, Budapest.

Varázsbetű Fejlesztő Műhely: <http://varazsbetu.hu/>

Vég Andrea (2012): Írjunk szépen, helyesen Sünivel! Írás-helyesírás munkafüzet 2. osztályosoknak, Mozaik Kiadó, Szeged.

Winkler Márta: (2003) Iskolapélda Kinek Kaloda, kinek fészek, Edge 2000 Kft. Budapest.

Hogyan tanuljunk együtt ADHD-s gyermekemmel?
<http://www.gyipszeged.hu/blog/hogyan-tanuljak-egyutt-adhd-s-gyermekemmel-5-hazi-feladat-%C3%A9s-veszekedes>

7. Irodalomjegyzék

Csépe Valéria (2006): Az olvasó agy. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Karlócai Mariann (2005): Komám asszony, hol az olló? M-érték Kiadó, Budapest.

Kulcsár Mihályné (2016): A tanulás öröm is lehet Delacato módszere alapján, Magánkiadás

Lőrík József (2015a): A 2. osztályos gyermekek olvasástechnikájának és mondatmegértésének vizsgálata (Lőrík-féle olvasásvizsgálat – LOV). Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest.

Lőrík József (2015b): A 2. osztályos gyermekek helyesírás-vizsgálata (Lőrík-féle helyesírásvizsgálat – LHV). Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest.

Lőrík József - Májericsik Edit (2015): Iskolába lépő és 1. osztályos gyermekek néhány olvasási-írási alapkészségének vizsgálata. Tesztfelvételi, pontozási és értékelési útmutató, Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Lőrík -Ajtony-Palotás-Pléh (2015)

MAGYAR PEDAGÓGIA 116. évf. 3. szám (2016) Tartalom Tanulmányok Szili Katalin: A fonológiai tudatosság és a mentális lexikon fejlettségének online vizsgálata kisiskolások körében 257

Mark Selikowitz (1997): Diszlexia és egyéb tanulási nehézségek. Medicina Könyvkiadó Rt., Budapest.

Meixner Ildikó (2017): Játékház Feladatlapok I-II.,9. kiadás, Eszterházy Károly Egyetem Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó Zrt.)

Mesterházi Zsuzsa (1998): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. BGGyTF, Budapest.

Miskolcziné Radics Katalin (2010): Az írásmozgás koordináció fejlesztése 4-8 éves életkorban. Módszertani segédanyag óvodapedagógusoknak és tanítóknak. Mozaik Kiadó, Szeged.

Németh Erzsébet - S. Pintye Mária (1995): Mozdul a szó... Logopédiai kiadó Gmk. Budapest.

Fejes József Balázs – Szenczi Beáta (2010): Tanulási korlátok a magyar és az amerikai szakirodalomban. Gyógypedagógiai szemle 2010/4.

Zsoldos Márta (2006): Gyógypedagógiai diagnosztika és tanácsadás. Oktatási Minisztérium, Budapest.

8. Internetes hivatkozások

dr. Barabási Tünde (2009): Gyógypedagógiai alapismeretek tanulmányi útmutató,

Gyarmathy Éva (2009): A tanulási zavarok terápiája.

<http://epa.oszk.hu/00000/00035/00022/1998-12-lk-Gyarmathy-Tanulasi.html>

Gyarmathy Éva (2011): Mi a specifikus tanulási zavar, miért terjed és hogyan lehet hatékonyan kezelni?, MTA Pszichológiai Kutatóintézet,

<https://docplayer.hu/3108306-Mi-a-specifikus-tanulasi-zavar-miert-terjed-es-hogyan-lehet-hatekonyan-kezelni.html>

<http://fejlesztok.hu/component/content/article/47-varazsbetu-hirlevelek/157-a-finommozgas-fejlesztese.html>

http://meixner-egymi.ucoz.hu/fonologiai_tudatossag.pdf

<http://veszprem.imami.hu/iskola-ovikezdes/keszitsuk-ovisunkat-jatekosan-az-iskolara-nyelvi-fejleszt-es-hallasi-differencialas>

<http://www.okositotorna.hu/reszkepessegterapiak/sindelar-modszer>

<http://www.okositotorna.hu/terapiak/alapozo-terapia>

<http://www.okositotorna.hu/terapiak/ayres-terapia>

<http://www.okositotorna.hu/terapiak/tsmt>

<http://www.tukortabla.hu>

<https://docplayer.hu/18344397-Mohai-katalin-szempontok-az-olvasasi-zavarok-azonositasahoz-es-differencialdiagnosztikajahoz-doktori-phd-disszertacio.html>

<https://docplayer.hu/967817-Gyogypedagogiai-alapismeretek.html>

Krippel Éva (2017): Tanulási zavarok – pedagógiai és lélektani összefüggések.

<http://katedra.sk/2017/01/08/a-katedra-folyoirat-januari-szama-xxiv5/>

Mohai Katalin (2013): Szempontos az olvasási zavarok azonosításához és differenciáldiagnosztikájához Doktori (phD) disszertáció

Online megtekintés:

http://extensii.ubbcluj.ro/odorheiusec/archivum/Barabasi_Tunde/gyogyped%20utmutato%202009.pdf 2013. 10. 03.

Online megtekintés: <http://www.diszlexia.hu/tanzavtanitani.pdf> 2013.11.05.

Online megtekintés: <http://www.ofi.hu/tudastar/tanulasi-zavarok> 2013.11.06.

<http://www.mlszsz.hu/files/Az%20%C3%ADrott%20nyelv%20zavarai.pdf> Lórik József - Az írott nyelv zavarai: Diszlexia, Diszgráfia

<http://fejlesztok.hu/component/content/article/47-varazsbetu-hirlevelek/157-a-finommozgas-fejlesztese.html>, 2018.09.27.

http://meixner-egymi.ucoz.hu/fonologiai_tudatossag.pdf, 2018. 09.29.—Meixner Ildikó fonológiai tudatosság c. cikkéből

9. Törvények, rendeletek

15/2013. (II.26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről. Magyar Közlöny 2013. évi 32. szám. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó.

32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról.

Magyar Közlöny 2012. évi 132. szám. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó.

10. Melléklet

A tanulási zavar megállapítása diagnosztikus eljárási folyamaton keresztül történik.

A folyamat az iskola jelzésével veszi kezdetét. Ha a többségi általános iskolában oktató pedagógus-tanító megfigyelései alapján a gyermek pedagógiai teljesítményében elmaradásokat vél, akkor tájékoztatja a szülőt a tapasztalatairól.

A tanító javasolja a szülőknek, hogy keressék fel az illetékes Járási Szakértői Bizottságot az aktuális tanulási problémák feltárásának érdekében.

Sikeres együttműködés esetén a szülő és a pedagógus részletes jellemzéssel kitöltött vizsgálat iránti kérelmet nyújt be a Járási Szakértői Bizottsághoz.

A Járási Szakértői Bizottság komplex diagnosztikai szűrőeljárás alapján meghatározza a tanulási probléma súlyosságát.

Súlyosabb Tanulási zavar feltételezése esetén a Járási Szakértői Bizottság a tanulóval kapcsolatos vizsgálati tapasztalatait továbbküldi a Megyei Szakértői Bizottsághoz, hogy ott foglaljanak állást és határozzák meg a tanulási zavar jellegét, súlyosságát.

A Megyei Szakértői Bizottság áttekinti a tanuló dokumentációját (Járási vizsgálati tapasztalatokat, javaslatokat), és kiegészítő vizsgálati eljárás keretében lefolytat egy újabb vizsgálatot, mellyel megerősíti vagy elveti a sajátos nevelési igény szükségességét.

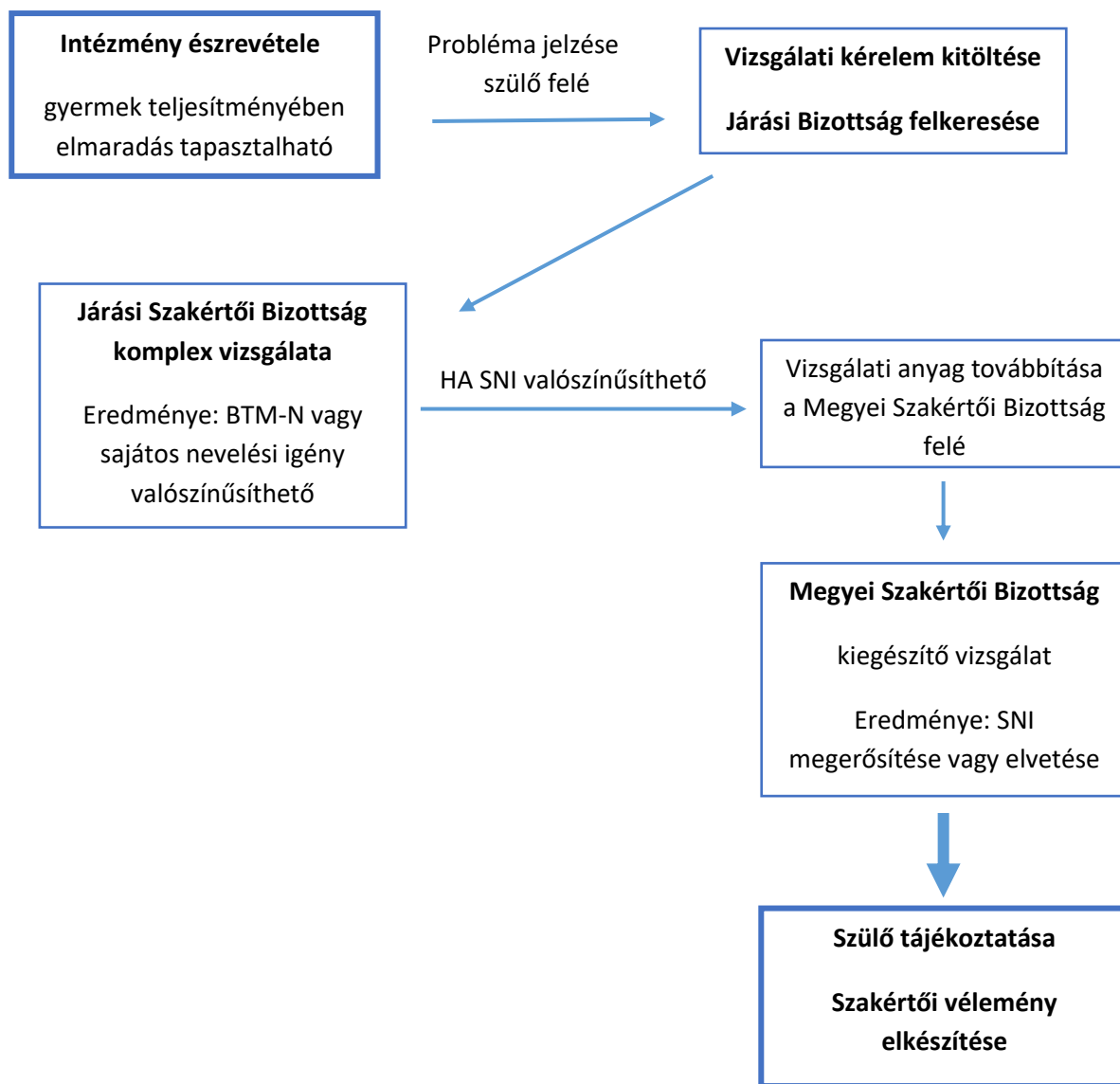
Miután a széleskörű komplex vizsgálóeljárással meg lett állapítva a tanulási zavar, a gyermek szülei tájékoztatást kapnak arról, hogy milyen módon lehet és kell a továbbiakban biztosítani a gyermek tanulásához való jogait és fejlesztésének irányvonalát.

A diagnosztikai eljárás tapasztalatait, megállapításait szakértői véleményben rögzítik, azt a szülőkkel aláírás formájában elfogadtatják, majd elküldik a gyermeket oktató iskolába is annak érdekében, hogy a megfelelő pedagógiai megsegítést biztosítani lehessen a tanuló számára.

A diszgráfia diagnosztizálásának folyamata

a CSMPSZ Szakértői Bizottság eljárásrendje alapján (2013)

A folyamat menetét jogilag az alábbi rendelet szabályozza: „15/2013. (II.26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről.”

**Kiadványunk az EFOP-3.1.6-16-2017-00020
azonosító számú, „A köznevelés esélyterem-
tő szerepének erősítése a Szegedi Tankerület
intézményeiben” című pályázat keretében
készült.**

**További, pedagógusoknak és szülőknek szóló
módszertani és tájékoztató kiadványaink
megtekinthetők és letölthetők a Csongrád
Megyei Pedagógiai Szakszolgálat honlapjáról.**

www.csmpsz.hu

Csongrád Megyei Pedagógiai
Szakszolgálat

SZÉCHENYI

Európai Unió
Európai Strukturális
és Beruházási Alapok

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

EFOP-3.1.6-16-2017-00020